

KBK elkövetkező évtizedeinek patrónusa lesz. Hát ilyen személyeket érdemes egy KISGRAFIKA számmal meg tisztelni, a KBK „életrajzát” mellékelve.

Tömérdek grafikai anyag hever szerte az országban, múzeumokban, magángyűjtők fiókjában. Ezt az anyagot senki nem látja. Még a kör tagjai sem. Ezt a nagyértékű, de perifériára szorult műalkotástömeget sem a múzeumok, sem a magángyűjtők nem képesek láttatni, közkinccsá tenni, nem beszélve annak meghatározott rendszerbe való feldolgozásáról. A múzeumoknak (mondják) nincs kapacitásuk, hogy az egyetemes kultúra kisgrafikai kincses tárárt bemutassák, egyáltalán érdemlegesen foglalkozzanak vele.

Az egykori és azóta is mindig visszatérő álmom egy kisgrafikai múzeum létrehozása. Van baba, csipke, pipa, kályha, rádió, mozdony meg egyéb múzeum. Elszomorító, hogy nem valósulhatott meg Magyarországon (szégyellem leírni azt, hogy ennyire tehetetlenek, ennyire fantáziátlanok vagyunk mi magyarok) a nyugati országok mintájára egy nemzeti kultúra minden motívumának csodás hagyatékát őrző, bemutató múzeum.

Tudom jól, a valaminek megvalósítása nem megy egyik napról a másikra, de legalább az általam felvetett gondolatot éltetni, az „alapkövet” lefektetni, erőt adni a KBK eljövendő ötven évének nyitányaként, a jövő nemzedék számára.

A leírtakkal lehet egyetérteni, lehet tudomásul sem venni, de mégis *dixi et salvavi animam meam*.

Csiby Mihály

(E cikket vitaindítónak, gondolatébresztőnek tekintjük, várjuk tagjaink észrevételeit, véleményét.)

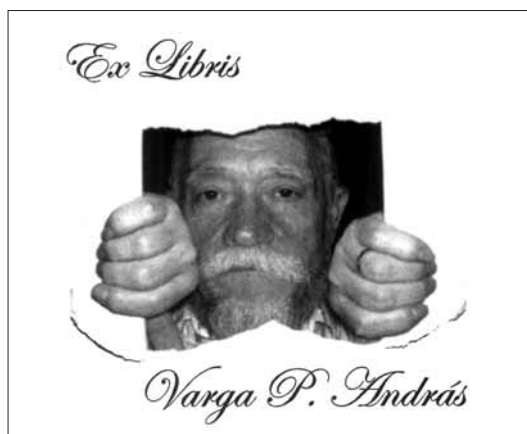
Szerk.

ÜRMÖS PÉTER MEGNYITÓBESZÉDE VARGA PÉTER ANDRÁS KIÁLLÍTÁSÁN (ÚJPEST, 2008. OKTÓBER 18.)

Tisztelettel köszöntöm barátainkat, vendégeinket és mindazon művészetszerető érdeklődőket, akik Varga Péter András grafikusművész itthoni megnyitójára jöttek el. Itthonit mondtam, hiszen ő itt lakik Újpesten, így méltán számíthat a kerületi művészetbarátok érdeklődésére.

A meghívóból már ismerhetjük az életútját, de a munkássága nem szűkíthető le arra a néhány adatra, amelyet itt röviden olvashatunk.

Kitűnő szegedi művésztanárok vezetésével nyeri el rajztanári diplomáját, és valóban elhivatott rajzpedagógusként tevő-

Varga Péter András, CAD (2008), 58×70

Varga Péter András, 136×86

kenykedett évtizedekig. 1971-től a ferencvárosi Kézműipari Szakiskola tanára, majd pedig művészeti igazgatóhelyettese nyugdíjba vonulásáig. Tanítványok sora emlékezik rá jó szívvel és hálával. A tanítás mellett a művészetszervező munkásságára kell felhívnom a figyelmet; ez időben egybeesik az Iparművészeti Egyetemen folytatott tanulmányaival. Ezek

Varga Péter András, CAD (2008), 76×39

révén és eredményeképpen ráérez azokra a lehetőségekre, amelyek segítik álmai megvalósításában; közreműködésével a Kézműipari Szakközépiskolából Jaschik Álmos Művészeti Szakiskola válik, amely ma Budapest második művészeti szakközépiskolája. Megint csak az ő közreműködésével lesz sikeres kiállítás-sorozat a kőbányai Patoky Művelődési Központban évről évre megtartott Mesterek és Tanítványok című tárlat, ahol művésztanárok és diákjaik munkái bizonyítják a magas szintű képzés eredményességét. Közben arra is van energiája, hogy a Kisgrafika Barátok Köre (amely 2009-ben ünnepli a háború utáni újrალakulásának öt-

venedik évfordulóját) kiállításainak szervezője és segítője legyen. Álmai közt szerepelt egy olyan művészcollégából álló szellemi műhely létrehozása, amelyhez hasonlatos volt a huszadik században például a Gresham-kör. Ennek egy állomása volt az iskola művésztanáraiból megalakult Jaschik-kör, amely bemutatkozó kiállítását Óbudán láthatták az érdeklődők.

A következőkben a jelen kiállítás munkáiról szólok, ezek legtöbbször a kisgrafika műfajába sorolható. A kisgrafika gyűjtőfogalom: a könyvjegytől az alkalmi grafikáig, az *in memoriam* lapoktól a *hommage* lapokig, a kisméretű képgrafikáktól az alkalmazott grafikáig sok minden beletartozik.

Ahogy a fentiekben elmondottak mutatják, alkotói munkásságának több vonulatát követhetjük nyomon. Ez részben kötődik az alkalmazott technikákhoz, részben pedig a megjelenített témák szerint köthetjük csokorba a műveit.

Kezdjük Ráskai Lea által a XVI. században írt Halál Himnuszához készített rajzsorozatával. A kalligráfia és az egyedi rajz egymás kiegészítéseként idézik fel a középkori kódexírás tradícióit. Ha a napjainkban legújabbban elterjedt számítógépes szövegszerkesztéssel készült írásművek „nagyipari előállítására” gondolunk, akkor értékelhetjük csak igazán azt a kódexmásoló szerzetesekhez hasonlatos alázatos-ságot, ahogy az alkotó egy ilyen kézírásos lapot elkészít. Az egyik legkedvesebb emlék lehet egy hasonló kézírást ajándékban kapni. Nem véletlenül szerveznek külföldön ilyen jellegű kalligráf tanfolyamokat. Visszatérve az itt látható grafikákhoz, Varga Péter úgy jelenítette meg Ráskai Lea gondolatait, hogy az írott sorokat rajzi leleményekkel is kiegészítette.

Hangulatilag sokkal felemelőbb Szent Ferenc Naphimnusza, amelyet az előzőekhez hasonló kidolgozottság jellemez, Varga Péter biztos kézzel rója a sorokat, ilyenkor a javításra nincs lehetőség, hacsak az újakezdést nem számítjuk.

*Áldjon Uram, Téged földanya nénénk,
Ki minket hord és enni ad,
És mindennemű gyümölcsöt terem,
füveket és színes virágokat.*

Ha bárkiben felmerül az a gondolat, hogyan kerülnek egy képzőművészeti kiállításra ezek az írásművek, a választ meg-

adják azok a XIX-XX. századi stílusirányzatok (szecesszió és az avantgárd), amelyek önálló képi kifejező eszközzé és kompozíciós elemmé avatták a betűformákat és a feliratokat.

De lépünk át a következőkben az igazi képgrafikákra, ahol az alkotó már sokszorosító grafikai eljárást is alkalmaz. Varga Péter András olyan technikát keresett, amelyben mind a feliratok, mind pedig a kézírás azonos értékű módon reprodukálható: ezt a lehetőséget pedig a szitanyomás kínálta. A korábban már az ipari termelésben használatos eljárást a XX. század elejétől alkalmazzák a művészi grafikában. A fototechnikai úton a szitaszövetre vitt rajz vegyi kezeléssel úgynevezett negatív sablonformává alakítható és azután a szitaszöveten áthúzott nyomdafestékekkel korlátlan számban sokszorosítható. Témában megint tradicionális motívumokból választ, így készülnek az Árpád-kori és későközépkori (Csempe-szokpács, Egregy) templomok rajzai. Ugyanakkor a családi kötődések okán szívesen ábrázol selmecbányai emlékeket.

Alázatos képíró módjára újr jeleníti II. András 1224-ben adományozott német nyelvű szász kiváltságlevelét. Emléklapot készít a selmecbányai MS mester – egy távoli festő ősenek – tiszteletére. Némely lapján pedig természeti formák, női alakok úgy jelennek meg, mintha csak ujjgyakorlatként készültek volna, és közben őrzik a toll-, illetve vonalvázlatok frissességét. Új „*ver sacrum*” a bécsi szecesszió jelmondatának mai értelmezése azt sugallja, hogy új „*szent tavaszra*” van szükségünk. A „Virágvásárnap” szitázott lapjának háttére színátmenetet eredményező írisznyomással készült.

Művészetének harmadik egysége az *ex libris*, vagy más szóval könyvjegyművészet.

A könyvtulajdonos nevét tartalmazó és vala-

milyen jellemző és kifejező ábrával díszítve kinyomtatott lapok eredeti funkciójukat elvesztve ma már leginkább gyűjtemények cserelapjaiként járnak a világot. Természetesen itt is olyan sokszorosító lehetőséget kellett keresni, amely alkalmas a felirat, a rajz és fotó reprodukálására; ezek a grafikák napjaink sokat szidott és sokat dicsért számítógépeinek segítségével készültek. Ebbe a kategóriába sorolhatjuk az emléklapokat is, például In memoriam Dallos Hanna, Jaschik Álmos, Mühlbeck Károly, Szoboszlai Mata János és Stein János. Ő utóbbiról kevesen tudják, hogy a nevéhez fűződik a két háború közötti időben kiadott művészi anatómiai atlasz kiadása. Mindegyikükre jellemző a

Boldog új évet kíván

Varga P. András

Varga Péter András, CAD (2008), 130×90

mértéktartó visszafogottság: értendő ez alatt a számítógépes programokkal létrehozható harsány, hatásvadász merkantil szellemiség elutasítása, ami nagy önfegyelemre és biztos technikai felkészültségre vall.

Összefoglalva, Varga Péter András minden lapja a tradíciók tiszteletére hív fel és emlékeztet. Teszi ezt egy olyan korban, amikor ezeket az értékeket lenézik, elhallgatják, számúzik és kitörlik még a szótárból is. Ezért nyitom meg örömmel Varga Péter András grafikusművész kiállítását, és kívánok további sikeres alkotómunkát, valamint hogy legyen ereje és kitartása ezen a megkezdett és harcos úton erős kitartással végigmenni!

Ürmös Péter

JÓZSEFVÁROSI GALÉRIA KERÉKGYÁRTÓ LÁSZLÓ „ŐSZI REGGEL” CÍMŰ KIÁLLÍTÁSA 2008. XI. 5-25.

A kiállítást Ürmös Péter az alábbi szavakkal nyitotta meg:

Tisztelettel köszöntöm a művészet- és kisgrafika-barát vendégeinket Kerékgyártó László festőművésznek, itt a Józsefvárosi Galériában rendezett kiállításának a megnyitóján! A jelen tárlat kapcsolódik a Józsefvárosi Napok rendezvényeihez, és az itt kiállított városképek kapcsán tematikus kiállításról is beszélhetnénk, valójában sokkal összetettebb és többrétegű értelmezésre ad lehetőséget a mostani válogatás.

A meghívón szereplő „Őszi reggel” cím hangulati rávezetésként is felfogható, ám igazából ennek is a szimbolikus értelmezését kell megfejtenünk néhány itt kiállított képéhez hasonlatosan.

Termékeny alkotóról lévén szó, már korábban körvonalazódott azon szándéka, hogy mintegy a „jó gazda” módjára számvetést készítsen az eddigi munkálkodásáról, és ennek az eredményét tette itt most közzé. Ahogy a gazdák az őszi betakarításkor elvermelik a tavaszi újrakezdés zálogául szolgáló, életadó magvakat, ugyanúgy tekinthetjük a mostani válogatást egy olyan visszatekintő és sommázó „begyűjtésnek”, amely alapjául szolgál átvitt értelemben a „tavaszi újrakezdésnek”.

Kerékgyártó László és munkái nem ismeretlenek a Józsefvárosi Galéria látogatói és a kisgrafika barátok előtt sem. A nagyváradi születésű művészt erős érzelmi szálak kötik szűkebb pátriájához, ezek tanúbizonyságai a várost ábrázoló képei. Kristófi Jánostól a festészetet, Mottl Romántól pedig a grafikát tanulta, majd pedig az önálló alkotói életutat járva rendezti kiállításait, nyaranta a művészi feltöltődés szándékával a gáborjáni művésztelepen dolgozik. Három egyéni nagyváradi kiállítását követően a székesfehérvári Szent István Múzeum, a békési Jantyik Mátyás Múzeum, Független Magyar Szalon, Magyarok Háza, Gutenberg Galéria, Összmagyar Művészeti Galéria, Erdélyi Gyülekezet, Wekerle Társaskör Galéria, Erdélyi Magyarok Egyesülete, Művészetbarátok, Kisgrafika Barátok Köre, Országos Mezőgazdasági Könyvtár, az itteni Józsefvárosi Galéria és a Hatvani Galéria kiállításain szerepelt

munkáival. A meghívó tájékoztatása szerint festményeit és grafikáit válogatta ki erre az alkalomra, de nem idegen tőle a tárgykultúra területe sem. Korábbi tárlatain több olyan műtárgyat is kiállított, amelyeket korábbi funkciójukat megváltoztatva új művészi tartalommal ruházott fel. Művészeti szakkifejezéssel élve az Object vagy objet trouvé (objektív tárgy) területére is kitért, ami jól rávilágít alkotói szemléletére. Ugyanúgy a Józsefváros utcáit járva felfedezi a fényjárta tűzfalak omló vakolata által sugárzott esztétikumot, a hajnali ködből felderengő, napsugarak által megérintett lakótömbök nagyszerűségét (ahogy azt a valamikori építői egykor elképzelték), mindazokat a szépségeket, amely az itt lakók nagy része előtt örökké rejtve marad. Ugyanúgy a későn kelők előtt is, hiszen amikor felszáll a köd és napfényrel telítődnek a formák, a festői káprázat továbbúnik.

Ürmös Péter itt hosszan, alaposan, sok versidézzel ismerteti a bemutatott festményeket, ez a rész azonban folyóiratunk tematikáján kívül esve, sajnálattal ki kell hagynunk. Majd így folytatta:

A külső térben néhány ex librist állított ki Kerékgyártó László, amelyek a kisgrafika barátainak számára többnyire ismert, sőt egyesek gyűjteményében megtalálható, hála az adományozóknak, pontosabban a megrendelőknek, Így Pesti Lászlónak és Tarjányi Ferencnek, akik ex herbária könyvtárgyeiket, a magyar építészet örökségeit bemutató, a kőbányai, ferencvárosi, józsefvárosi motívumokat feldolgozó ex libriseiket Kerékgyártó Lászlóval készíttették el, és ajándékozták meg a kisgrafika-gyűjtő egyesület tagjait. A művész sokoldalúságát mutatja, hogy a hagyományosan metszett, magasnyomású technika mellett találunk számítógép segítségével készített grafikákat is.

A nem tematikus lapokból megint csak az Erdély feliratút emelném ki, amely röpcédulának készült, a romániai falurombolás elleni első szabad tüntetés alkalmából. Az „in memoriam” lapok egyike arra a nagyváradi Balogh István grafikusművészre emlékezik, akit még Kosztolányi Dezső fedezett fel, és aki Romániából történő kiutasítása után a Kner nyomda illusztrátora lett.

Az elmondottakat összegezve megállapíthatjuk Kerékgyártó László „Őszi reggel” című festményválogatásáról, hogy ez a művész szándéka szerint egy olyan visszatekintés, amely a gazdaszemléletű betakarítás-tárolás-válogatás eredményeit egy újonnan tervezett, fokozottabb alkotási periódus kezdetének szánja, hogy az alkotói életpályájának következő szakaszán a művészi szemlélet, szándék és gyakorlat hármas egysége minél jobban kiteljesedhessen.

Ürmös Péter

FERY ANTAL FAMETSZETEI A RÁDAY UTCÁBAN

Ritka élményt nyújtó kiállítást láthatott a közönség február folyamán Budapesten, a Ráday utca 31/k. alatti Filmes Házban. (A név írásában nincs sajtóhiba. A filmszakma kulturális intézménye így szerepel a köztudatban.) *Fery Antal* (1908-1994) mintegy száz fametszetű kisgrafikája szerepelt ezen a tárlaton. Az anyag értékét emeli az a tény is, hogy a lapokat még életében a művész válogatta és témánként csoportosította.

A tizennégy berámázott tabló a művész leánya, *Bánkiné Fery Veronika* tulajdona. A fametszet néhai nagy művészenek munkásságáról hű képet adó anyag eddig csak Székesfehérváron és Zebegényben volt kiállítva, a fővárosban most először kerül a nézők elé. A kiállítás létrehozása a neves filmes szakember, Mata János úr fáradozásának eredménye. Neve nem is-

Kerékgyártó László,
CAD (2008), 77×23